

Скулптурa—Простор
Sculpture—Space

Аџиевски
Киселичка—Калајџиева
Павлески
Рамиќевиќ

Adžievski
Kiselička Kalajdžieva
Pavleski
Ramićević

Музеј на современата уметност, Скопје
Museum of Contemporary Art, Skopje
6.12 1988 — 5.1 1989

Уметничка галерија, Куманово
Art Gallery, Kumanovo
26.10 — 10.11 1988

Покрај авторите чиешто творештво значи одржување на одреден континуитет и одбележување на постојноста на креативниот сензибилитет на поднебјето во кое што творат, македонската ликовна сцена во последните години главно и припадна на младата генерација. Исклучителниот подем на младите, гледано неколку години назад особено се забележува во скулпторската мисла.

Биеналето на младите што минатата година започна во Музејот на современата уметност во Скопје, иницира неколкумина млади автори чиј што досегашен ликовен ангажман значи креирање на новата физиономија на македонскиот ликовен простор. Она што на Биеналето се „случуваше“ јасно ја одбележа генерацијата млади талентирани автори чии размислувања и ликовна транскрипција се движат во еден поширок распон на стилски изрази, но чија што заедничка компонента би била нагласената корелација со просторот. Овие автори, меѓу кои секако треба да се истакнат Глигор Стефанов, Станко Павлески, Петре Николоски, Томе Ациевски, Маргарита Киселичка Калаџиева, Ибрахим Беди, Гордана Николовска и Исмет Рамиќевиќ, се едни од носителите на современиот македонски пластичен збор. Речиси во сите „чинови“ на нивното творештво се забележува заедничка компонента што се однесува на соживување, преплетување, проникнување и соединување на реалниот простор со просторот на егзистенцијата на самото дело, што значи дека животниот и ликовниот простор прават една хармонична целина. Авторите застапени на оваа изложба претставуваат само една од можните солуции да се даде едно видување на „просторните белези“ кои што ги привлекуваат како фуги во времето и чиј натамошен живот се одвива во комуницирањето и дијалогот со околината (без оглед дали се работи за урбан или друг амбиент).

И покрај тоа што се школувани главно на Факултетот за ликовни уметности во Скопје, овие автори носат разновидни поуки, школски, академски знаења и ракописи, што не значи дека не ги привлекуваат и не ги обединуваат и некои заеднички афинитети. Доколку и треба да се бараат некои допирни точки или врски и односи меѓу овие уметници, односно меѓу нивните дела, тие пред сè се наоѓаат во афинитетите кон одредени облици (во однос на просторните рела-

ции), отколку во условеноста со околностите. Тоа би значело како што кажа Фосион, дека „...на одреден ред на облици му одговара одреден ред на духови“.

Токму тој „ред на духови“ кој што стои како заеднички именител, масата (како примарен елемент за скулптурата) веќе не ја доживува и разбира во тесна поврзаност и зависност од фигурата, туку како специфична тежина на обликот, како видлив и измерлив однос кон просторот, што поседува сопствена гравитациона сила, законитост на настанување и простирање и своја специфична феноменолошка структура. Реалниот простор тие го сфаќаат како услов за скулптурата која што материјално го изразува и дефинира.

Тоа не е само визуелно пренесување на една стварност, туку го изразува и она што внатре во авторот се случува, што се проектира во неговиот внатрешен свет и што се рефлектира на неговиот визуелен јазик. Така, наместо чисто визуелен, воспоставен е и психолошки контакт со скулптурата и просторот околу и во неа, обликот се доживува од сите страни, во него се продира и го чувствуваме со окото „што допира“. На тој начин се надоградува асоцијацијата што самиот облик ја иницира.

Школуван на загрепската Академија за ликовни уметности, Томе Ациевски и припаѓа на најмладата генерација македонски скулптори, кој што веќе со своите први настапи на ликовната сцена предложи еден послободен и неоптоварен израз. Укажувајќи на еден поширок дијапазон на ликовни размислувања, Ациевски ги иницира оние „појавности“ што во неговата ликовна експликација се движат од конструкции или парафрази на некои обични предмети и ситуации, до едноставни, стилизирани форми, кои повеќе егзистираат како чист свет на облици, предадени во една знаковно-симболична форма, отколку што имаат некои други интенции или асоцијации. Ациевски се определува за солуција што подразбира двојност на егзистенцијата на формата: а) наративна, што оди кон одредена екстремност, кон прифаќање на другиот простор — оној во кој што самата се наоѓа; б) интровертни објекти-дела доволни на самите себе што значат еден вид обелиск, асоцираат на митски архаични симболи со акценти на новата симболика на нашето време. Во тој контекст, првата група ја подразбира

символиката на минливоста и ефемерноста, додека другата се свртува кон некои трајни вредности преку егзистенцијалните симболи. Создавајќи еден суптилен и хармоничен спој меѓу просторите и културите на минатото и сегашноста (група б), тој оди кон урнување на просторно временските граници. Ослободувајќи го овој облик од каква и да е наративност, го сведува на степен на суптилно-рустично обработен материјал во кој што посредно го допира човечкиот живот и тоа всушност во оние универзални белези што исконски се движат низ просторот и балансираат во него.

Со внесување на препознатливи елементи од реалниот свет, Исмет Рамиќевиќ своите творби ги пречистува, редуцира и транспонира во една знаковно-символична форма на релација небо-земја, навлегувајќи во просторноста на самото дело. Така симплифициран, ликовно транспониран и сублимиран, тој просторот повторно го враќа во природниот амбиент. Всушност својот идеален простор авторот го гради врз база на аналитичката расчлененост на надворешниот простор, а потоа преку повторната синтеза на автентичните елементи земени од природата и оние стилизирано-символични, создава еден поинаку конструиран „природен“ амбиент. Во овие чисти просторни конструкции со вметнување на акценти од природата, се создаде извонреден спој на два ладни материјали — камен, метал, со третиот — чист студен простор. Во најновите творби Рамиќевиќ се свртува кон некои симболични конотации што се јавуваат како резултат на разбирањето на влијанието на вредноста на формата која го почитува автентичниот звук на материјалот. Се чини дека овие статични симболи потекнуваат од силината на перцептивната моќ на авторот и се во директен контакт со психолошкото делување на свеста. Тие воспоставуваат асоцијации со белезите на човечката егзистенција во минатото и сегашноста но исто така воспоставуваат и одредени релации со можните „траги“ на иднината. Со внесување на друг материјал (гипс) како акцент во дијалог со металот, делата како да прераснуваат во некоја магиска органика и стануваат скулптуропредмет.

Едноставните композиции на Маргарита Киселичка Калајџиева, работени исклучиво во дрво, се рустични и сведени на сосема пречистени елементи — делови земени во речиси својата

природна едноставност и благородност на формите, што дрвото како материјал може да ги предложи. Во таа смисла, за разлика од поранешните дела, каде што се присутни поинтензивни интервенции врз самата структура на дрвото, како и внесување на некои други природни елементи, како што е каменот, во најновите творби Калајџиева дефинитивно ја редуцира „барокноста“ на структурата, оставајќи ги природните белези во нивната речиси изворна форма, почитувајќи ја законитоста на самиот материјал а, пред сè, на неговата структура. Со самото прекомпонирање на овие деликатно обработени облици, се добиваат, за разлика од природните ситуации во кои се наоѓаат, нови простори и тоа главно со суптилно лоцирање на шуплините-продори што ги создаваат рустичните-дрвени модели, иницирајќи екстериерност меѓу нив самите, активирајќи го со тоа и надворешниот простор. На тој начин се предочува еден нов амбиент кој воспоставува поинаков дијалог со самото дело. Овие просторни белези на Калајџиева, чија што „приказна“ порано главно се одвиваше во пониските просторни слоеви, сега (усогласувајќи ги горните и долните сфери) се грана вертикално како симбол на траење, како обелиск или како архаичен модел. Асоцијативноста на овие цврсти и композициски издржани скулптури е токму во широчината на изборот на ликовно-формалниот репертоар. Тие како да учествуваат во некој магиски чин на времето (што може да се каже и за делата на Ациевски) што на нејзината епидерма оставило неизбришан запис.

По сè изгледа дека Станко Павлески оди кон еден поинаков пат што се однесува не на размислувањето за просторот, туку мислејќи „просторно“. Во своите истражувања на просторот како феномен, Павлески дојде до специфични резултати и тези на неговото пробивање со делото до степен на нивното целосно соединување. Во тој дијалог, делото се поистоветува со просторот, што значи дека реалниот простор (се работи за урбан амбиент), егзистира заедно со ликовната архитектоника на делото, односно станува негова надградба или обратно, делото ја дополнува постоечката просторна целина. Така, столб, агол или пак рамна видна површина, добиваат свои синоними во формите што авторот ги креира и кои стануваат нераскинлив дел на постоечката архитектонска целина. На тој начин се

создава илузија дека нивниот живот во таа цврста комуникација не постои и не опстојува вон од предложениот простор, или пак, во краен случај, се обесмислува. Во својата „друга група“, Павлески иницира поинаков природ, реплицирајќи со начинот на размислување на Малевич, пренесувајќи го од површина во простор. Од друга страна, тој се свртува и кон чисто геометриски визуелни решенија, кон игра на композициските елементи, со што се обидува да ја реши загатката на композирање и усогласување на нејзините содржини. Во конечното кристализирање на еден континуиран чекор кон чистата форма, тој ја доведува до „архитектоната“ скулптура или пак архитектурата ја подразбира како скулптура. Во тој сооднос, дијалог и кохерентност, Павлески, интензивно го чувствува просторот, го зафаќа со извитканите и прави форми како да е опиплив материјал, создава една лесна, но прецизно простурирана игра во која што се предочуваат можни нови простори. На тој начин, авторот оди кон едно егзактно проучување на овие релации и можности што тие ги отвораат. Во овие пластични чисти изразувања, формата е ослободена од секаква непосредна асоцијација, па дури и од симболичен исказ. Меѓутоа, тоа не значи дека станува збор за формалистичка игра. Напротив, нејзината хумана содржина е изразена непосредно со самиот творечки чин и посредно со облагоудување и хуманизирање на просторните вредности. Всушност, суштината на оваа скулптура е во сложените текови на креативниот процес, во она што „скулптурата сама по себе создава и што врз база на општ паралелизам се поистоветува со човекот“ (Л. Трифуновиќ).

Викторија Васев Димеска

ТОМЕ АЦИЕВСКИ

Роден 1958 во Струмица. Академија за ликовни уметности завршил во Загреб 1983 година (отсек скулптура).

Адреса: Партеније Зографски 39, 91000 Скопје, тел. 209—927.

Самостојни изложби:

- 1986 — Скопје, Музеј на Македонија
- 1987 — Скопје, Тревник пред МНТ
- Скопје, Дом на младите „25 мај“
- 1988 — Струга, Домот на културата „Браќа миладиновци“

Учество на позначајни групни изложби:

- 1986 — Скопје, Уметничка галерија, Ситна пластика Скопје, Музеј на Македонија, Експресија — гест — акција
- Скопје, Музеј на современата уметност, Акции и интервенции 1973—1985 (С. Шемов, К. Фидановски)
- 1987 — Мурска Собота, Kulturni centar „Miško Kraпјес“ VIII југословенско биенале на ситна пластика.
- Скопје, Дом на млади „25 мај“, Колонија „Комуна“
- Скопје, Музеј на современата уметност, Биенале на млади
- 1988 — Скопје, Дом на младите „25 мај“, Цртеж, цртеж, објект

награди

- 1982 — Загреб, Награда на Сојузот на социјалистичката младина на Хрватска за скулптура
- 1986 — Скопје, Награда на ДЛУМ „Нерешки мајстори“ за скулптура
- 1987 — Скопје, Откупна награда за скулптура на Музејот на современата уметност

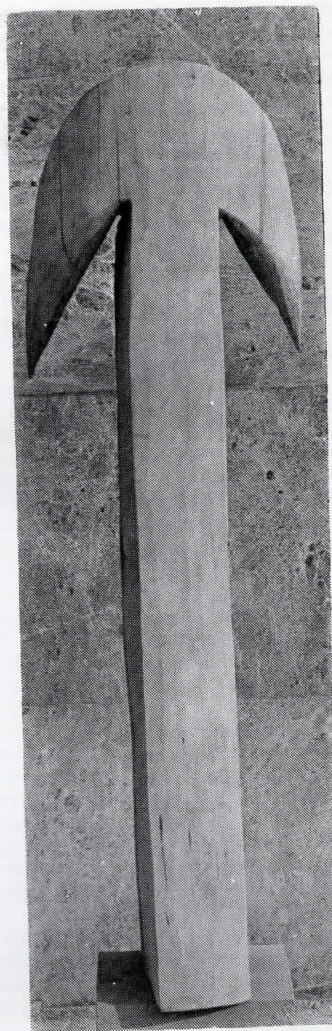
1. БЕЗ НАСЛОВ, 1988, дрво, 210 x 30 x 50
2. БЕЗ НАСЛОВ, 1988, дрво, 40 x 200 x 30
3. БЕЗ НАСЛОВ, 1988, дрво, 30 x 110 x 40

ТОМЕ ADŽIEVSKI

Born 1958 in Strumica. Graduated from the Academy Of Fine Arts in Zagreb in 1983.

Address: Parteniје Zografski 39, 91000 Skopje, tel. 209—927

1. UNTITLED, 1988, wood, 210 x 30 x 50
2. UNTITLED, 1988, wood 40 x 200 x 30
3. UNTITLED, 1988 wood, 30 x 11 x 40

МАРГАРИТА КИСЕЛИЧКА КАЛАЈЏИЕВА

Родена 1962 во Скопје. Факултет за ликовни уметности завршила во Скопје 1985 година (отсек скулптура).

Адреса: Партизанска 101/1—1, 91000 Скопје, тел. 250-655

Самостојни изложби:

1987 — Скопје, Дом на младите „25 Мај“.

Учество на позначајни групни изложби:

1986 — Скопје, Музеј на Македонија, Млади творци од СРМ.

Скопје, Уметничка галерија, ДЛУМ XLI

1987 — Скопје, Музеј на современата уметност, Биенале на млади

награди:

1987 — Скопје, Откупна награда од РЗК за скулптура на Биеналето на млади

1. БЕЗ НАСЛОВ, 1987, дрво, 180 x 40 x 30

2. БЕЗ НАСЛОВ, 1987, дрво, 30 x 160 x 100

3. БЕЗ НАСЛОВ, 1988, дрво, 210 x 30 x 50

MARGARITA KISELIČKA KALAJDŽIEVA

Born 1962 in Skopje. Graduated from the Academy of Fine Arts in Skopje in 1985.

Address: Partizanska 101-1/1, 91000 Skopje, tel. 250-655

1. UNTITLED, 1988, wood, 180 x 40 x 30

2. UNTITLED, 1988, wood, 30 x 160 x 100

3. UNTITLED, wood, 1988, 210 x 30 x 50

СТАНКО ПАВЛЕСКИ

Роден 1959 во Ерековци. Факултет за ликовни уметности завршил во Скопје 1984 година (отсек скулптура).

Адреса: Македонска преродба 100, 91000 Скопје, тел. 313-314.

Самостојни изложби:

1985 — Штип, Дом на младите

1988 — Скопје, Дом на младите „25 Мај“.

Учество на позначајни групни изложби:

1985 — Скопје, Уметничка галерија, 40 години на ДЛУМ

1986 — Скопје, Дом на младите „25 Мај“, Состојба 1986

— Скопје, Центар за култура и информации, I биенале на современ македонски акварел
Илок, Вуковар, У знаку земље (ликовна колонија)

1987 — Сараево, Collegium Artisticum, Југословенска документа '87.

Мурска Собота, Kulturni centar „Miško Krajičes“ VIII југословенско биенале на ситна пластика

— Скопје, Музеј на современата уметност, Биенале на млади

— Скопје, Дом на млади „25 мај“, Колонија „Комуна“

— Бор, Музеј рударства и металургије, 4 уметничка колонија Бакар 88

— Скопје, Музеј на Македонија, Ликовен салон на млади

— Скопје, Ликовен салон на ДЛУМ и ДЛУПУМ, Ситна пластика

1988 — Скопје, Дом на млади „25 мај“, Цртеж, цртеж, објект

— Скопје, Уметничка галерија, Годишна изложба на ДЛУМ

— Белград, Дом на ЈНА, Скопски уметници

Награди:

1984 — Скопје, Годишна награда на Факултетот за ликовни уметности

1987 — Скопје, Откупна награда на Музејот на современата уметност на Биеналето на млади

1. АРХИТЕКТОНИ СЕНЗАЦИИ-ПСИХО ПРОСТОР I, 1988, варено железо 220 x 200 x 100

2. АРХИТЕКТОНИ СЕНЗАЦИИ II, 1988, варено железо, 300 x 130 x 100

3. АРХИТЕКТОНИ СЕНЗАЦИИ III, 1988, варено железо, 160 x 160 x 280

STANKO PAVLESKI

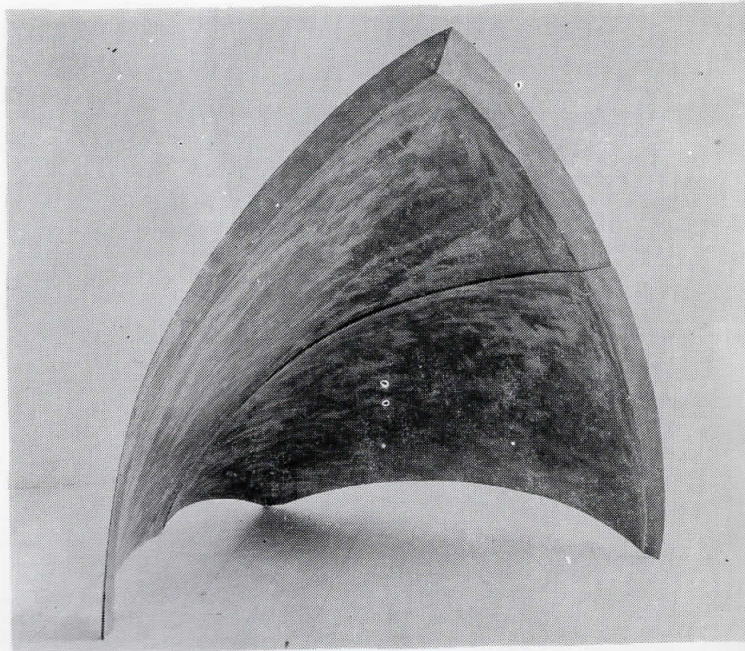
Born 1959 in Erekovci. Graduated from Academy of Fine Arts in Skopje in 1984.

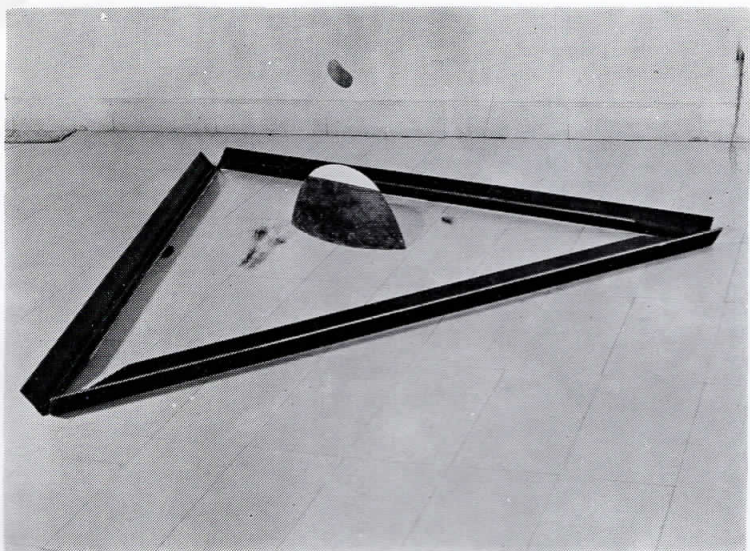
Address: Makedonska prerodba 100, 91000 Skopje, tel. 313-314

1. ARCHITECTONICAL SENSATIONS-PSYCHO SPACE I, 1988, iron, 220 x 200 x 110

2. ARCHITECTONICAL SENSATIONS II, 1988, iron, 300 x 130 x 100

3. ARCHITECTONICAL SENSATIONS III, 1988, iron, 160 x 160 x 280

ИСМЕТ РАМИЌЕВИЌ

Роден 1960 во Дубница. Факултет за ликовни уметности завршил во Скопје 1984 година (отсек скулптура).

Адреса: Челопек 57-а, 91000 Скопје, тел. 267-894

Самостојни изложби:

1987 — Скопје, Дом на младите „25 Мај“

Учество на позначајни групни изложби:

1985 — Скопје, Уметничка галерија, 40 години на ДЛУМ

1986 — Скопје, Уметничка галерија, ДЛУМ ХЛI
Скопје, Музеј на современата уметност, Акции и интервенции 1973—1985 (С. Шемов, К. Фидановски).

1987 — Сараево, Collegium Artisticum, Југословенска документа '87.

Мурска Собота, Kulturni centar „Miško Kraпјес“ VIII југословенско биенале на ситна пластика.

Риека, Moderna galerija, 14. биенале на младите.

— Скопје, Дом на млади „25 мај“, Цртеж, цртеж, објект

— Скопје, Музеј на Македонија, Ликовен салон на млади

— Скопје, Дом на млади „25 мај“, Колонија „Комуна“

— Цетиње, Владин дом, Умјетнички музеј Црне Горе, 21 изложба цетињског салона југословенских ликовних умјетника „13 новембар“

— Скопје, Уметничка галерија, Годишна изложба на ДЛУМ

награди:

1987 — Скопје, Откупна награда од КПЗ за инсталација на Биеналето на млади

— Скопје, Награда Ликум за скулптура на Годишната изложба на ДЛУМ

1. ТРЕПЕРЕЊЕ V, 1988, комбинирана техника,

200 x 100 x 150

2. СВЕТИЛИШТЕ III, 1988, комбинирана техника,

84 x 84 x 30

3. ВЕРТИКАЛА I, 1988, комбинирана техника,

300 x 250 x 80

ISMET RAMIĆEVIĆ

Born 1960 in Dubnica. Graduated from the Academy of Fine Arts in Skopje in 1984.

Address: Čelopek 57a, 91000 Skopje, tel. 267-894

1. TWINKLING V, 1988 mixed media, 200 x 100 x 150

2. HOLY PLACE III, mixed media, 84 x 84 x 300

3. VERTICAL I, 1988, mixed media, 300 x 250 x 80

издавач:
музеј на современата уметност, скопје
одговорен уредник:
слободанка парлиќ баришиќ
организација на изложбата, предговор и каталог:
викторија васев димеска
фотографии:
блаже мицевски
ликовно обликување:
стефан георгиевски
печат: г.з. „гоце делчев“, скопје
тираж: 400

publisher:
museum of contemporary art, skopje
editor-in-chief:
slobodanka parlić barišić
organization of the exhibition,
preface and catalogue data:
viktorija vasev dimeska
photographs:
blaže micevski
lay-out:
stefan georgievski
printed by: g.z. „goce delčev“, skopje
400 copies